

גוט שבת Gut Sabbath

21. évfolyam 50. szám • Ára: 330 HUF • כ"ה

KIADJA: CHABAD-LUBAVICS ZSIDÓ NEVELÉSI ÉS OKTATÁSI EGYESÜLET

Gyertyagyújtás Budapesten: 19:24 • כ"ב מנחם אב תשע"ט • 2019. 8. 23. • פרשת עקב • Szombat kimenetele: 20:30

Kilencven éve történt a hebroni vérfürdő

Áv hónap 17-én, ami idén augusztus 18-ra esett, volt 90 éve annak, hogy arab terroristák és a felhergelt csőcselék lemészárolta a hebroni zsidók tekintélyes részét, melynek következtében a várost néhány évre „zsidótlanították” az akkor a területet fennhatóságuk alatt tartó brit hatóságok.

Hebron városa egyike a legősibb zsidó városoknak, már Mózes első könyve is említi, mint az ősatyák temetkezési helyét, az elmúlt évezredek során fontos helyet töltött be a zsidó nép életében, még azután is, hogy a Szentföld nem zsidó uralom alatt volt.

Az 1920-as években az egyre növekvő zsidó bevándorlás a helyi arab lakosságot rendkívül felbőszítette, amire az angol hatóságok válaszul időnként teljesen leállították a zsidó aliját, de még a toleránsabb időkben is szigorú bevándorlási kvótákat fogyanatosítottak.

Annak dacára, hogy a zsidók egyre nagyobb számú jelenléte

látványos fejlődést hozott az országnak és az arab lakosság is jelentős mértékben profitált a zsidók által „importált” technológiából, tenni akarásból és a fejlődés iránti elkötelezettségből, az arabok tudták, hogy politikai szempontból hosszútávon kárvallottjai lehetnek a tömeges zsidó bevándorlásnak.

Az 1929-es zsidók ellen elkövetett pogrom kiváltó oka egy hirtelen terjedő „rémhír” volt, miszerint a zsidók el akarják foglalni a Templom-hegyet és ott le akarják rombolni a muszlim imahelyeket. Hebron városában körülbelül húsz ezer arab és mintegy hétszáz zsidó élt és a város adott otthont a Litvániából elköltöztetett szlobodkai jesivának, mintegy 150 bócherrel és világhíres rabbikkal az élén.

1929. augusztus 23-án reggel fél kilenc körül a feltüzelt csőcselék elindult a jesiva irányába, miután Jeruzsálemből olyan hírek érkeztek, hogy a zsidók az Al-

Aksza mecset iránt terveznek támadást. A város arab polgárai zsidók házeit kezdték támadni, betörve ablakokat, szétzúzva mindent, ami a kezük ügyébe került.

Zsidók tucatjait késelték meg, akik ezután házaikba bezárkózva várták, hogy a brit rendőrség védelmet nyújtson. A jesiva épületébe is betörő megvadult tömeg összesen 67 zsidót ölt meg, köztük jesiva tanulókat, nőket és gyerekeket is. A holttesteket az arabok tömegsírba dobták, zsidó temetést csak évekkel később sikerült kapjanak.

A zsidó életet azonban nem tudták végleg megszakítani: ma újra élnek Hebronban zsidók, működik Chábád közösség is. A híres hebroni jesiva megmaradt vezetése az intézményt Jeruzsálembé költöztette, ahol a mai napig működik és ad otthont a világ egyik legjelentősebb Talמוד-iskolájának.

(A cikk teljes terjedelmében a lekvaresham.blog.hu oldalon olvasható)

Lovagkereszttel tüntették ki a Mazsök elnökét

Kiemelkedő tevékenységéért Magyar Érdemrend Lovagkereszt (polgári tagozat) kitüntetést kapott Szabó György, a Magyarországi Zsidó Örökség Közalapítvány kuratóriumának elnöke.

Az államalapítás ünnepe alkalmából kiosztott állami kitüntetést a budapesti Várkert Bazárban Gulyás Gergely Miniszterelnökséget vezető minisztertől vette át.

Gratulálunk Szabó Györgynek és sok sikert kívánunk munkája folytatásához!

Megkezdődött a ZsTSz nyári kurzusa

Nagy érdeklődés mellett indult el a Judaizmus gyorstalpaló – a Zsidó Tudományok Szabadegyetemének nyári szemesztere. A kététes, változatos előadásokat felvonultató program során résztvevők átfogó betekintést kapnak a zsidóság alapvetéseibe.

Hetizakasz

Mózes búcsúbeszéde

Hetizakaszunkban – Ékev (5Mózes 7:12–11:25.) – Mózes folytatja összefoglaló elbeszélését. Elmondja, hogyan történt az aranyborjú imádásának vétke és elbeszéli több sivatagi zavargás történetét, a Korách lázadás következményeit, majd Isten szeretetére és a parancsolatok betartására szólítja fel a népet, amely rövidesen elfoglalja – nélküle – az Ígéret Földjét.

Zsidó híradó

Megjelent az Egység magazin 121. száma

A most megjelent, augusztusi lapszám a holdrazzállás 50. évfordulója alkalmából egészen a Holdig repít minket. Mert hogy a zsidóságnak nemcsak különleges kapcsolata van ezzel az égitesttel, amely nap-tárunk hónapjait szabályozza, de természetesen az űrutazásról is van véleménye a háláchának. Kóser „úr-menü” híján igazi nyári „strand-menü” kínálunk és a kicsiknek szóló mese is a Holdra emeli tekintetünket.

Megemlékezünk a nemrégiben elhunyt nagynevű filozófusról, Heller Ágnesről is, felidézve azokat az eseményeket, amikor kapcsolódott az EMIH és a magyarországi Chábád mozgalom munkájához. A 90 évesen elhunyt filozófus utolsó interjúját a Neokohn inter-

netes portálnak adta, melyből szintén felidézünk néhány gondolatot.

A Hold bebarangolása mellett olyan földi kérdésekről is beszélünk, mint hogy mit is jelent valójában a napjainkban nagyon divatos zsidó-keresztény kultúrkör kifejezés – ezzel folytatódik Köves Szmó rabbi *Zsidók és a politika* című nagy sikerű előadásorozatának ismertetése. A Budapest anno rovat kétrészes írással emlékszik meg a Magyar Tudományos Akadémia zsidó tagjairól: az első részben az MTA „jogos” és „jogtalan” tagjai mutatkoznak be nekünk. Écszgeber rovatunkban a főszerkesztő írását olvashatják a műanyagmentes július elnevezésű mozgalom és a zsidósági kapcsolatáról.

A stabilitás tévképzete

Hetizakaszunk elején olvashatjuk: „És lesz jutalmául annak, hogy hallgattok a rendeletekre, megőrzitek, hogy megtegyétek azokat, megőrzi neked az Örökévaló, a te Istened a szövetséget és a szeretetet, melyről megesküdött őseidnek.” (5Mózes 7:12.).

Fenti vers eredeti héber szövegében tűnik fel az ékev szó, melynek elsődleges jelentése egyfajta ok-okozati – „ennek eredményeként” – kapcsolatot fejez ki az Isten által szabott feltétel és annak betartása esetén ígért jutalom között. A szónak van azonban egy másik jelentése is, melyet magyarul „saroknak” fordítunk, Rási pedig ezen másodlagos jelentés értelmében magyarázza a bibliai verset:

„Ha azokat a kis törvényeket is megtartod, amiket az emberek sarkukkal tipornak, Isten különös szeretetében fog részesíteni.”

A lubavicsi Rebbe tanítja, hogy Rási magyarázata látszólag különbséget tesz fontos és kevésbé fontos parancsolatok között, ami azonban eleve egy szemléletbeli hiba. A hiba abból a tévképzetből ered, hogy a zsidó vallást egy statikus építményként

kezeljük, s ezzel összhangban magunkat is annak egyik szintjén látjuk – statikusnak, mozdulatlanoknak. Innentől már csak egy lépés választ el attól, hogy a téves feltevésekből hibás következtetést levonva azt mondjuk: a főbb dolgokat megcselekszem, a többi pedig nem számít. Más szóval, a vallás épületének fővázát jelentő – tehát statikusságát biztosító – parancsolatokat is elég ha megtartom, a hozzájuk képest csupán stilisztikai szerepet betöltő kisebbekkel nem kell foglalkoznom.

A Rebbe ezen téveszmét cáfolva tanítja, hogy a zsidó vallás dinamikus, örökös mozgásban lévő rendszer, aminek értelmében pedig a látszólagos stabilitás valójában visszalépést jelent.

Tegyünk bármit – s tűnjön bár apróságnak –, amit eddig nem tettünk, azzal az előrehaladást szolgáljuk és azt, hogy általa Isten is mihamarább beválthassa ígéretét, az igaz Messiás általi teljes, végső Megváltáson keresztül.

*Kovács Jichak rabbinövendék
cikke Tali Loewenthal írása
nyomán*

Zsidó öltözködés és tárgyak

Cseh Viktor

EMIH
2019. augusztus 19-30.

Sász Hevra zsinagóga
1061 Bp., Vasvári Pál utca 5.

Judaizmus gyorstalpaló

Imaidők a következő hétre (augusztus 24-30.):

Talmud Egylet – Sász Chevra Zsinagóga

(VI., Vasvári Pál u. 5.)

Szombat: 8.45 Hetizakasz-tanulás;

9.15 Reggeli ima, majd *Kidus*;

19.15 Délutáni ima, majd *szeudá slisit*

Vasárnap-péntek: 8.00 Reggeli ima

Vasárnap-csütörtök: 19.15 Délutáni-esti ima (a Keren Orban)

Péntek: 18.30 **Cödáká: kegyelem vagy kötelező?**

(Oberlander Báruch rabbi előadása);

19.30 *Minchá, Kábálát Sábát*, majd *Kidus* és vacsora

Óbudai Zsinagóga

(III., Lajos utca 163.)

Szombat: 9.15 Hetizakasz

a kabbala tükrében

10.00 Reggeli ima, majd *Kidus*

Hétfő-péntek (munkanapokon):

6.30 Reggeli ima

Péntek: 19.00 Tanulás

19.30 *Kábálát Sábát*,

majd *Kidus*

Budavári Zsinagóga

(I., Táncsics M. u. 26.)

Szombat:

9.30 Reggeli tanulás

(zsidó misztika)

10.00 Reggeli ima,

majd *Kidus*

Péntek: 18.30 Tanulás;

Faith Áser rabbi előadása;

19.30 Szombatfogadás, *Kidus*

Velem és a Rebbével történt

Az álsruhas haszid

Benjamin Blech a nevem és régi rabbidinasztiából származom. Én már a tizedék nemzedék vagyok a családkban, aki rabbioklevelet szerzett. Apám haszid volt, a csortkovi Rebbe követője. Először Zürichben, majd a New York-i Boro Parkban vezetett közösséget, továbbá ő irányította a Toras Emes jesivát. Először nála tanultam, majd a Tora Vodaas jesivában és Lakewoodban. A rabbioklevelemet a Yeshiva University szereztem, majd a Columbia Egyetemen diplomáztam pszichológiából. Ezt követően rabbiként és egyetemi tanárként helyezkedtem el.

Azért tartom fontosnak, hogy ilyen részletességgel beszámoljak a háttéréről, mert ennek köze van ahhoz, hogy miként kerültem kapcsolatba a lubavicsi Rebbével, illetve ahhoz is, hogy miért engem választott ki bizonyos küldetésekre.

Először a hatvanas években találkoztam a Rebbével, miután megválasztottak a Young Israel mozgalom rabbitanácsának élére. A Rebbe felhívta a Young Israel titkárságát, és azt kérte, hogy a rabbitanács elnöke keresse fel, mert a szovjet zsidóság sorsáról szeretne vele beszélni. Bár ez már nagyon rég történt, a mai napig élénken él bennem a pillanat, amikor ezzel a hatalmas tóratudóssal találkoztam. Elég sok híres és fontos embert láttam már életem során, de egyikül kisugárzása és szentsége sem volt a Rebbéhez mérhető.

Abban az időben még nem sokan foglalkoztak a szovjet zsidósággal és a Rebbe azt próbálta megértetni velem, hogy mennyire fontos segíteni a szovjet zsidókat abban, hogy fennma-

radjon a kapcsolatuk őseik hagyományával. A Rebbe felismerte, hogy az amerikai zsidók nagy része már teljesen lemondott a szovjet zsidókról. Úgy vélték, hogy a többségük már úgyszólván vegyesházasságban él, azt a kevés embert pedig, aki továbbra is

és visszahozza az ott élő zsidókat a Tórához”. Természetesen nagyon meglepett a hívás. Eleinte azt gondoltam, hogy a Rebbe azt szeretné, hogy pénzt gyűjtsenek a lubavicsi mozgalomnak. Amikor megkérdeztem, hogy jól gondolom-e, határozott nem

Benjamin Blech rabbi a Yeshiva University Talmud tanszékének professzora és számos könyv szerzője.

Az interjú 2010 januárjában készült.

ragaszkodik a Tórához, úgysem lehet kimenteni a szovjet birodalomból.

A Rebbe azonban nem így gondolkodott. Ő nem volt hajlandó lemondani egyetlenegy zsidóról sem. Abban hitt, hogy a tenger akkor válik csak ketté, ha behatolunk a vízbe. Ahogyan a történelem mutatja, neki volt igaza.

Legközelebb 1989-ben találkoztunk. Akkor éppen fizetett szabadságon voltam, hogy legyen időm megírni a könyveimet. Mielőtt nekiálltam volna, telefonhívást kaptam a Rebbe titkárától, Yehuda Leib Groner rabbitól. Így szólt: „Úgy tudjuk, hogy ön jelenleg szabad. A Rebbe ezért találkozni kíván önrel, hogy megbeszéljenek egy fontos küldetést. Azt szeretné, hogy elutazzon a Távol-Keletre,

volt a válasz. „Nem azt kérjük, hogy pénzt gyűjtsön. Önre van szükségünk”.

Ettől egészen elképedtem. Miért éppen engem akar a Rebbe? Nem igazán találtam magamat megfelelőnek arra, hogy a küldöttje legyek. Nem voltam haszid. Modern ortodox zsidó voltam, és ennek megfelelően is öltözködtem. Nem volt szakállam, pajeszom, fekete zakóm vagy fekete kalapom. Meg is mondtam Groner rabbinak, hogy mit gondolok. Ő erre így felelt: „A Rebbe nem a külsőségek alapján ítéli meg az embereket, ráadásul mindent tud önről. Azt akarja, hogy látogasson ide. El akarja mondani, hogy mik a tervei önrel kapcsolatban”.

Elmentem tehát a Rebbéhez, aki elmondta, hogy távol-keleti

közösségekbe akar küldeni, ahol már kialakított hídfoállításokat. Az ottani zsidók azonban bizalmatlanok és távolságtartók a haszidjaival szemben, mert idegennek találják a hagyományos öltözetüket. Én viszont, aki „normális” ruhákban járok, jól beszélek angolul, ismerem a modern kifejezéseket, könnyebben szót értek majd velük, megkönnyítem a küldöttök beilleszkedését és egy-egybe tudom kovácsolni az embereket.

Hogyan is mondhattam volna nemet? Természetesen útnak indultam. A haszidok megszervezték mindent, nekem csak beszélnem kellett. Jártam Ausztráliában, Új-Zélandon, Szingapúrban, Tokióban, Bangkokban és Hong-Kongban is. Akárhová is utaztam, mindenhol örömmel fogadtak és igen sikeresnek bizonyult a küldetés.

Miután közel három hónap elteltével hazatértem, ismét el látogattam a Rebbéhez, aki gratulált az elért eredményekhez. „Nagyon boldoggá tett, ami elévgezett. Szeretnék elmondani valamit: tudja-e vagy sem, ön egy igazi haszid – álsruhasban”.

Ez egy fantasztikus mondat volt, melyben ott rejlik a Chábád filozófia lényege: ne a külsőségek alapján ítéljük meg a zsidókat, hanem a bennük lévő zsidó lélekre koncentráljunk. Arra a potenciálra, mely jobbá teheti a világot.

Benjamin Blech

Készült a lubavicsi Rebbe életét feldolgozó archívum videóinterjúja alapján.

Az archívum magyar nyelvű változata itt érhető el:

www.youtube.com/alubavicsirebbe

Kóser konyha

Hamis
túrógombóc

Tejes

½ l tej

½ l víz

4 púpozott ek. cukor vagy ennek megfelelő édesítőszer
18 púpozott ek. búzadara
4 ek. citromlé
1 doboz (200 gramm) túró vagy cottage cheese
2 tojás

A vizet és a tejet lábosba töltjük, hozzáadjuk a cukrot és a búzadarát. Nagy lángon felforraljuk, majd kis lángon, kevergetés mellett, sűrű tejbegrízt főzünk belőle. Ha kissé kihűlt, hozzáadjuk a citromlét, valamint a túrórt. Egy lábosban vizet forralunk, a grízes-túrós masszából nedves kézzel gombócokat formázunk, és néhány percig főzzük őket (amíg feljönnek a víz színére). Egyszerre csak néhány darabot főzzünk ki, hogy legyen elég helye a gombócoknak. Szűrőkanállal tányérra szedjük, tejjel vagy karamellel meglocsolva tálaljuk.

Jó tudni: A kóserság szabályai szerint csak olyan tejet használunk, melyet kóser állattól fejtek. A tejtermékek előállítását *másgiáchnak*, (kósersági felügyelőnek) kell ellenőriznie. Amennyiben az állat megfejését is ellenőrzi megfelelő ismeretekkel rendelkező, szombattartó zsidó, akkor azt a tejet *cháláv jisráelnek*, vagyis zsidó tejnek nevezzük.

A rabbi válaszol

Húzhatunk-e hasznat abból, ha más szombatot szeg?

Tisztelt Rabbi úr!

Épp a Fiú, aki követte apját Auschwitzba című könyvet olvasom, amiben egy nyolcéves kisgyerekről (a bécsi asszimiláns családból) a következő van írva: „Kurt... összebarátkozott a folyosón szemközt lakó ortodox családdal, az ő dolga lett, hogy péntek estéknél felkapcsolja náluk a lámpát”.

Gondolom egy ortodox család nem alkalmazna egy zsidó gyereket Sabesz gojnak...

Tisztelettel Árje

Tisztelt Árje!

Egy zsidó tárgyú regény fordításakor, ha a lektor vagy a fordító nem jártas vallási kérdésekben, akkor előfordul, hogy félreértésből vallásilag nem helyénvaló dolgok kerülnek a szövegbe. Persze nem mindig a fordító a hibás, van, hogy már az eredeti szövegben fellelhető a tévedés. A zsidó előírások ismerete nélkül gyakran a családi történetek a szájhagyomány útján eltorzulnak. A mi esetünkben is lehet, hogy ilyesmiről van szó – bár hozzá kell tennem, hogy ebből a szövegrészletből nem egyértelmű, hogy a kisfiú sábeszgyűjtötte meg a lámpát. Elképzelhető, hogy a család így vonta be pénteken a szombati előkészületekbe.

Ha azonban mégis az ön olvastata a helyes, akkor ez egy hibás gyakorlaton alapuló szokás volt, amit érdemes tisztázni. Ahogyan nekünk magunknak nem szabad szombatot szegnünk, úgy más zsidót sem kérhetünk erre (lásd 3Mózes 19:14.), még a kiskorú gyerekeket sem (2Mózes 20:9. és RáSI uo.; Chánóch lónáár 17. fejezet 1. lábjegyzet). Ezen nem változtat az sem, hogy az illető vallásosnak vagy nem vallásosnak tartja magát, hiszen mindenképpen zsidónak számít.

A szombat elvégzett munkából tilos hasznat húznunk.

A *Sulchán áruch* azt mondja (OC 318:1.), hogy ha egy zsidó sábeszkor szándékosan végzett olyan munkát, amit szombat tilos, és ezzel tudatosan sábeszt szegett, akkor nem szabad ennek a munkának a hasznát élveznie vagy felhasználnia stb., még szombat után sem. Ha nem szándékosan végezte a szombaton tiltott munkát, akkor sábesz után már fel szabad használnia az eredményét, de sábesz alatt semmiképpen. A *Sulchán áruch* példáját idézve: ha valaki sábeszkor főzött, akkor azt az ételt szombaton senkinek, semmiképp nem szabad fogyasztania. Ha szándékosan főzött, tudva, hogy ez szombatszegés, akkor szombat után sem szabad neki megennie, de mások szombat után megehetik, ha viszont véletlenül, akkor a sábesz kimenetele után közvetlenül már saját maga is fogyaszthatja az ételt. Ez a törvény érvényes a kiskorú gyerek által végzett munka esetében is (*Mágén Ávrahám* 325:22.).

Hasonló a háláchá – egy kis szigorítással – abban az esetben, ha egy nem-zsidó embert kérünk meg egy munka elvégzésére. Ez is tilos: sábesz alatt nem szabad nem-zsidó személyt szombatszegő munkára kérni [ettől csak

kivételes esetben szabad eltérni, pl. kiskorú gyerek vagy bizonyos esetben egy micva megtartása érdekében (*RöMÁ* uo. 328:17., 307:5., 276:6. *RöMÁ*)]. Ha mégis megtörtént, akkor tilos szombaton hasznat húzni ebből, sőt: a szombat kimenetele után is várni kell a felhasználásával, éppen annyi időt, amennyi az adott munka elvégzéséhez szükséges lenne (*SÁ* uo. 307:20.). Tehát, ha pl. egy óráig tart az étel megfőzése, akkor csak a szombat kimenetele után egy órával fogyaszthatjuk.

Vagyis a háláchá szigorúbb abban az esetben, ha nem-zsidó készített valamit szombaton. Mi ennek az oka? A *Sulchán áruch* (RSZ 318:1.) szerint az, hogy kevésbé valószínű, hogy egy zsidó önmaga direkt szombatot szeg, mint az, hogy egy nem-zsidót kér meg erre – ezért a bölcsek úgy rendelkeztek, hogy ne legyen hasznunk abból, hogy nem-zsidót kértünk meg a tiltott munka elvégzésére.

A fentiekből látszik, hogy ha valóban szombaton kellett felgyújtania a lámpát, akkor az hiba volt a család részéről, és nem is lett volna szabad élvezniük ezt a fényt.

Üdvözlettel:
Oberlander Báruch

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Kiadja a Chabad-Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület / Published weekly by Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary
1052 Budapest, Károly körút 20.

Telefon: +36-1-268-0183
www.zsido.com / info@zsido.com
Felelős kiadó: Oberlander Báruch rabbi
Főszerkesztő: Steiner Zsófia

A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük, ne dobja el!

Munkatársak: Golubovics Martina,
Dénes Anna, Kovács Jichák, Molnár Zsófia
Nyomdai előkészítés: Juhász Valéria
ISSN 1416-4604

EMIH
EGYSÉGES MAGYARORSZÁGI
IZRAELITA HITKÖZSÉG